

Sally Thomas

ISKOLA OTTHON

Egy reggel, amint a tanítási naphoz készülődtem a négy gyerekkel, szokásomhoz híven elővettem a Szentek életét, hogy megnézzem, melyik szentnek van éppen ünnepe. Aznap kettőt is találtam: Szent Damazuszt és Oszlopos Szent Dánielt. Főleg az utóbbi ragadta meg a képzeletüket. A könyv, miután kijelenti, hogy Dániel hosszas ücsörgése a Boszporusz mellett álló oszlopnál „javarészt eseménytelenül” zajlott, számos igen figyelemreméltó eseményt sorol fel, köztük betegek csodálatos gyógyítását, egy pusztító tűzvész megjövendölését és egy démonról megszállt prostituált látogatását. Amikor halála után a szerzetesek végre lehozták az oszlopról, és megpróbálták kiegyenesíteni testét a sokáig őrzött magzati pózból, „csontjai olyan hangosan ropogtak, hogy balesettől kellett tartani”.

Húha, borzongtak elismerően valamennyien, a hároméves és a négyéves megilletődve bújt hozzám. A tizenkét éves és a kilencéves komoly beszélgetésbe bonyolódott arról, hogyan lehetne az udvaron egy remetelakot kialakítani – a hinta tetejére vagy a várba költözzenek-e –, amíg csak a szerzetesek hasznos megállapítását – „csodálatra, de nem követésre méltó” – felidézve nem sikerült őket visszaterelnem a teendőinkhez.

Előző este régi barátainknál vacsoráztunk, és egy idő után arra terelődött a beszélgetés, hogy mi otthon tanítjuk a gyerekeket. Házigazdáink nem akarták vitatni a döntésünket; ami azt illeti, a férjem és én sokkal nagyobb ellenállásra számítottunk, amikor elhatároztuk, hogy bárki bármit mond, az otthoni tanítást választjuk. Nem kérdezték meg, hogyan fognak a gyerekeink „szocializálódni” – valószínűleg azért, mert ott voltak velünk, és egészen jól játszották a „szocializált gyerekek” szerepét. A kilencéves a *Csillagok háborújáról* értekezett a felnőtteknek, a négyéves segített megteríteni, a hároméves pedig szépen eljátszott a földön barátaink unokájával. A tizenkét éves balettpróbán volt, ő távollétével fejezte ki szocializáltságát.

Barátaink egyáltalán nem azután érdeklődtek, hogyan boldogulnak a gyerekeink, hiszen a saját szemükkel is láthatták, hogy a gyerekek jól vannak. Kíváncsiságuk valójában arra irányult, hogy mégis, mit csinálunk mi egész nap.

Erre a kérdésre soha nem könnyű válaszolni. Amikor az ember az iskolára gondol, általában jól elkülöníthető tantárgyak sora jelenik meg a szeme előtt. Irodalom- és nyelvtanórán olvasunk, írunk, helyesírást és nyelvtant tanulunk. Matekórán számolunk. Történelemórán arról tanulunk, amit mások tettek előttünk.

Az otthoni iskolánkban mindezekkel foglalkozunk, de a különböző tárgyak nem válnak el ilyen élesen egymástól. Most ősszel például a bátyámtól, aki matematikatanár, kaptunk egy *Híres matematikusok* című könyvet, amelyben rövid életrajzok vannak Eukleidészről a huszadik századi Norbert Wienerig. A kilencéves fiam megkérdezte, elolvashatja-e, úgyhogy hetente kétszer, amikor egyébként matekoztunk, ő nem a szokásos szá-

molgatással foglalkozott, hanem olvasott. Amikor végzett a könyvvel, kiválasztott egy híres matematikust, és rövid beszámolót írt az életéről. Amikor a barátaimnak meséltem erről a feladatról, először úgy éreztem, hogy vagy túl sokat matekoztunk és elhanyagoltuk az angol nyelvet, vagy túl sokat foglalkoztunk az angollal és megfélekedtünk a matekról. Aztán egyszer csak megértettem, hogy a feladat mindenre kiterjedt. A fiam matematikai fogalmakat tanult, olvasott a történelemlről, gyakorolta az olvasást, az írást, a helyesírást és a fogalmazást – mindezt úgy, hogy egyetlen könyvet olvasott el, és erről az egy könyvről írt.

Ahogy az elmúlt években egyre elfogadottabbá vált az otthoni iskoláztatás, sok szó esett az otthon tanított gyerekek sikereiről, különösen a szabványosított felméréseken nyújtott statisztikailag kiemelkedő teljesítményükről, és arról, hogy az egyetemi felvételi bizottságok színvonalasnak tartják a felvételin nyújtott teljesítményüket és a beadott anyagaikat. Azzal azonban, úgy érzem, kevesebbet foglalkoztak, hogy hogyan és miért ilyen sikeresek ezek a gyerekek. Az az igazság, hogy az otthoni tanítás az oktatás és a tanulás hatékony módja. Jobban kihasználja az időt, hiszen az otthon tanított gyerek egyedül vagy a szülővel, esetleg a testvérével kettesben dolgozik, így több feladatot tud elvégezni és gyorsabban megérti az új fogalmakat, mint azok, akik huszonötödmagukkal ülnek egy osztályteremben. A befektetett munkával is hatékonyabban bánt, mert ha a gyermek már megértett valamit, nem kell hosszú órákig várnia, amíg a többiek is megértik ugyanazt. Elkerülhető továbbá, hogy úgy koptassa évekig az iskolapadot szép csendben, a tanárai által észre nem véve, hogy bizonyos tárgyakat nem tanul meg, és később, amikor a hiányosságra fény derül, fáradságos és lehangoló munkával pótolja azt.

Számomra azonban az otthoni tanítás hatékonysága elsősorban abban rejlik, hogy megfelelő életrendet alakít ki. Az iskolába járó gyerekek szinte elkerülhetetlenül kialakul egy külön élete, az „iskolai élet”, amely könnyen aláássa a szülői tekintélyt és értékeket, ráadásul mesterséges határvonalat húz a *tanulás* és *minden más* közé. A gyerekek kimerülten érnek haza az iskolából – és ha a szülei dolgoznak, akár tizenkét órát is az iskolában tölthetnek –, otthon pedig eszük ágában sincs elővenni egy könyvet vagy beszélgetni. A tévé és a videójátékok viszonylag kevés energiát igényelnek, és egészen mást ígérnek, mint amivel a gyerekek napközben foglalkoztak. „Tudod, hogy én nem olvasok olyanokat, mint te” – mondta megvetően a szomszéd gyereke a legnagyobb lányomnak néhány éve, amikor elkezdtek a gyerekek között szokásosnak mondható vitát arról, hogy mit játsszanak. A lányom *Kincses sziget*et vagy *Kisasszonyokat* akart játszani; a barátnője viszont egy Disney-rajzfilmet, *Kim Possible*-t javasolta. Könyvekről az iskolában szokás beszélgetni, most pedig, köszöni szépen, ő nem az iskolában van.

Otthon megtehetjük azt, ami az iskolai környezetben szinte lehetetlen: beleszöhetjük a tanulást családi életünk szövetébe, és így jórészt el is mosódnak a határok a „tanulás” és „minden más” között. A nagyobb gyerekek napi órarend szerint foglalkoznak azzal, amit ülőmunkának neveztem el: van matekóra, angol és idegen nyelvi feladatok, valamint történelmi és természettudományos olvasmányok. A kilencéves körülbelül napi

két órát, a tizenkét éves három-négy órát tölt ülőmunkával. Ám oktatásuk korántsem merül ki ebben a néhány órában.

Tartunk például latinórákat, de az asztali áldást is latinul mondjuk, ima közben pedig latin zsoltárokat éneklünk. Mindkét nagyobb gyermekünk tagja a templomi kórusnak: ott is énekelnek latinul, ezért ez a nyelv számukra nem holt nyelv, hanem nagyon is élő, hiszen énekelni lehet vele. A tizenkét éves angol nyelvtant és fogalmazást tanul, de a szabadidejében színdarabot ír, amelyet a helyi gyerekszínház tavasszal be is mutat. A kilencévesnek saját előfizetése van a National Geographicre, és amíg vacsorázunk, a normandiai partraszállás részleteivel vagy éppen az óriáscápa szokásaival traktál bennünket. Mivel nehezen megy neki az írás, gyakorlásképpen angol barátainak ír levelet, ugyanis élete első éveiben Angliában éltünk. Tavaly novemberben az idősebb gyerekek egy barátjukkal csomagokat küldtek az Irakban állomásozó katonáknak; levelet írtak, sapkát kötöttek, karácsonyi üdvözlőlapokat készítettek, és egy szombaton végigjárták a szomszédságot, hogy pénzt gyűjtsenek a postaköltségekre és iskolaszerekre, amelyeket a katonák osztogathatnak majd az iraki gyerekeknek. Ez a vállalkozás már önmagában is kitett egy minitantervet: szerepelt benne írás, olvasás, fogalmazás, művészet, matek, közösségi szolgálat, de még kommunikáció is. Legjobb napjainkat az tölti ki, amit az iskola csak szeretne elérni: valódi, alapos, aktív, hasznos és erkölcsi érzéket is fejlesztő tanulás.

Életrendünk szempontjából az a legfontosabb, hogy az otthoni tanítási nap mintegy az imák rendjéből bontakozik ki. Rózsafüzérrel és a szentek életével kezdjük a napot; délben elmondjuk az Úrangyalát; elolvasunk egy részt a katekizmusból vagy egy apologetikai munkából, lefekvés előtt pedig esti imát mondunk. A nagyobb gyerekek magukévá tették ezt a napi ritmust, és nagy örömmre akkor is felsorakoztatják imához a kisebbeket, amikor mi, szülők nem vagyunk otthon. A napunkat az alakítja és osztja részekre, hogy mikor fordulunk Istenhez.

Sokszor előfordul, hogy a gyerekek akkor is tanulnak, amikor azt nem tervezzük előre. A rózsafüzérrel például a nagyobbak edzik a memóriájukat, gyakorolják a szövegmondást és az elmélkedést. A kisebbek pedig az egyhelyben ülést és a számolást gyakorolják. Amikor reggelente együtt megbeszéljük, kinek mi a „napi jószándéka”, azt gyakoroljuk, hogyan nyithatjuk meg szívünket és elménket mások szükségletei felé. Ima közben sokszor azon kapjuk magunkat, hogy napi eseményekről, erkölcsről, az Istennel és az élettel kapcsolatos kérdésekről beszélgetünk, amelyek egészen addig a percig csendben érlelődtek valamelyik gyerek fejében. A szentek – akiknek ünnepeit bevezetjük a családi naptárba – nemcsak a szentség példáival szolgálnak, hanem betekintést engednek azokba a történelmi korokba is, amelyekben éltek. Az is előfordult már, hogy az ima földrajzórába torkollt: már nem is tudom, miért volt ez olyan fontos az egyik ima közben, de arra tisztán emlékszem, hogy egy este elővettük az atlaszt és megkerestük benne Csádot.

Ha mindenképpen nevet kellene adnom az iskolánknak – néhány államban ez kötelező –, talán Oszlopos Szent Dániel Akadémiának nevezném. Ez eredeti és könnyen megjegyezhető választás lenne – és biztos, hogy nem kellene ismételnem, hogy

„Nem, mi nem az az Oszlopos Szent Dániel Akadémia vagyunk”. De az elnevezés utalna arra is, ami számomra az otthoni iskola lényege: a rendszeres imából fakadó és általa szabályozott életrend, amelynek szerves része a tanulás. Hiába intettek hát a szerzetesek, mégiscsak azt hiszem, hogy nem is olyan buta ötlet Szent Dániel pályáját követni.

Az otthoni tanítás sokszor olyan, mintha egy oszlopon élnénk: elszigeteltek, mégis láthatóak vagyunk, eltávolodunk a világtól, mégis a legalapvetőbb dolgokkal foglalkozunk. Saját, „javarészt eseménytelen” életünkben még nem kellett kardforgató szellemekkel csatáznunk, és a „birodalom csodájaként” sem mutogattak ránk, mint Szent Dánielre. És mégis, ami a dolgok mindennapi felszínén nem tűnik különösebben érdekesnek, az a való életben sokkal fontosabbnak bizonyulhat, mint a naptárbejegyzések sugallnák. A mi életünkben az anyanyelv, a matematika, a természettudományok és a történelem; az elmélkedés, a vita és a cselekvés; a hit és a tanulás nem magukba záruló egységek, hanem egyetlen, szerves egész alkotóelemei. Abban bízunk és azért imádkozunk, hogy ebből a szerves egészből a gyerekeink olyan erős jellemmel kerüljenek ki, hogy a világon semmi se tudja majd meghajlítani őket.

(Gyárfás Vera fordítása)

Sally THOMAS: *Schooling at Home*, First Things 2007. április.

© 2007 First Things. This article was originally published in English in the April 2007 issue of First Things; First Things is not responsible for the translation. Visit FirstThings.com for more information.

Sulina 1-2.